

Europa lanceert ontbrekende klimaatschakel

Foto: Michiel Wijbergh

Energiebesparing en energie-efficiëntie zijn verreweg de goedkoopste wegen om de Europese klimaatdoelen te halen. Enkel ontbreekt adequate wetgeving om de lidstaten hiertoe dwingend aan te sporen. Binnenkort verandert dit. Momenteel discussiëren Brussel en Den Haag volop over de Energie Efficiëntie Richtlijn.

Het onlangs opgeleverde nieuwe gebouw van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) is volstrekt energiezuinig en bevat tal van andere duurzame innovaties

Europa zet in op 20% duurzame energieproductie en 20% minder broeikasgasuitstoot in 2020. Aan de uitvoering van dit dubbeldoel wordt inmiddels gewerkt, enkel ontbrak het aan beleid voor de goedkoopste optie om emissies te verminderen: energiebesparing en energie-efficiënte productiemethoden. Deze opties leveren ook verreweg de meeste werkgelegenheid.

Extra klimaatwinst

Net voor de zomervakantie in 2011 heeft de Europese Commissie dit verzuim goed gemaakt. Een industriële lobby van bedrijven als Rockwool heeft hieraan bijgedragen. Brussel heeft nu een Energie-Efficiëntie Richtlijn voorgesteld. Op deze manier wil zij de uitstoot van broeikasgassen extra reduceren. Indien deze nieuwe wet volledig wordt uitgevoerd, stoot de EU in 2020 zelfs 25% minder broeikasgassen uit, 5% extra klimaatwinst dus. Daarmee ligt Europa precies op koers om in 2050 tenminste 80% minder uit te stoten.

De kern van dit voorstel luidt als volgt :

1. Lidstaten stellen nationale streefdoelen voor 2020 vast;

2. De publieke sector moet jaarlijks 3% van het totale vloeroppervlak renoveren;
3. Bij aankoop van goederen, diensten en werken moet voldaan worden aan de hoogste eisen voor energie-efficiëntie;
4. Energiebedrijven (Nuon, Essent, Eneco, Energie Direct, GreenChoice, etc) moeten jaarlijks 1,5% van het energiegebruik bij hun klanten besparen of lidstaten moeten in overleg met de Commissie alternatieve maatregelen nemen om dat doel te bereiken;
5. Nieuwe elektriciteitscentrales moeten uitgerust worden met apparatuur voor restwarmtebenutting en mogen alleen daar worden gebouwd waar afvalwarmte benut kan worden. Hetzelfde geldt voor ingrijpende renovaties van centrales.

Plussen en minnen

De CEMR (Council of European of Municipalities and Regions), de koepel van IPO en VNG in Europa, dringt al drie jaar aan op deze richtlijn. De huidige richtlijn met vrijblijvende streefcijfers werkt niet. Na een intensieve interne discussie steunt de CEMR de voorstellen 1, 4

en 5. Meer moeite heeft de CEMR met het voorstel dat ook de decentrale overheden elk jaar 3% van hun gebouwen moet renoveren om de energieprestatie te verbeteren. Graag ziet CEMR dit in de EU-wet verandert in de mogelijkheid om dit besparingspercentage via een nationaal convenant op een flexibele manier te behalen; mocht dit niet lukken dan wordt een iets lager tempo van gemiddeld 2% per jaar bepleit.

Punt 3, de verplichting om bij aankoop altijd van de hoogste eisen voor energie-efficiëntie uit te gaan, wordt niet gesteund. Veel decentrale overheden moeten fors bezuinigen en beschikken niet over de benodigde financiële reserves. De CEMR dringt erop aan dat de Europese Commissie in haar voorstellen voor structuurfondsmiddelen voor de periode 2014-2020 ruimte maakt om dit soort investeringen te bekostigen.

Vervolproces

De CEMR heeft haar verlanglijstje besproken met rapporteur Claude Thurnes (Groenen, Luxemburg). Deze is geïnteresseerd in de optie van nationale convenanten als het gaat om de renovatie van over-

heidsgebouwen. Hij zal zijn rapport eendaags presenteren. Daarnaast ontving de Tweede Kamer op 6 september een technische briefing van de Europese Commissie en besprak de ontwerprichtlijn meteen daarna met Minister Verhagen (EL&I). Het kabinet wil vasthouden aan 1% energiebesparing per jaar als streefdoel en geen harde juridische verplichting van 1,5% per jaar. Minister Verhagen waarschuwde de Tweede Kamer dat hij overstemd kan worden in Brussel, omdat er beslist wordt met gekwalificeerde meerderheid in de Raad van Ministers. Het Europees Parlement besluit naar verwachting net voor kerst. Daarna volgen er in de eerste helft van 2012 intensieve onderhandelingen onder het Deense voorzitterschap tussen de Raad van Energieministers en het Europees Parlement. ●

Alexander de Roo, voorzitter van het CEMR Energie Netwerk
a.de.roo@gelderland.nl

Flinke stap naar veiliger Nederland

Er is veel verbeterd in de organisatie van de externe veiligheid, maar provinciale inzet op dit terrein blijft nodig

LEES VERDER OP PAGINA 2

Wordt Nederland donkerder?

Het rekenmodeDonkertebeschermer en Lichtvervuiling ('IPOlicht') is een wereldprimeur

LEES VERDER OP PAGINA 3

Harmonisatie resulteert in dubbele winst

De Europese richtlijn INSPIRE resulteert in betere wet- en regelgeving en in kostenbesparing

LEES VERDER OP PAGINA 4

Berging radioactief afval stap dichterbij

Sinds kort zijn binnen de Europese Unie bindende regels van kracht voor het beheer van radioactief afval

LEES VERDER OP PAGINA 7

Atsma wil meer vaart achter vorming RUD's

Door onvoldoende medewerking van een aantal gemeenten verloopt de oprichting van RUD's niet naar wens

LEES VERDER OP PAGINA 10

Vergeleken met enkele jaren terug is de organisatie van de externe veiligheid veel professioneler en breder geworden: belangrijke knelpunten zijn opgelost en de vergunningverlening en -handhaving zijn op een hoger niveau getild. Niettemin blijft provinciale inzet op dit terrein ook de komende jaren hard nodig.

Om de externe veiligheid (EV) te verbeteren heeft de overheid veel geld en menskracht geïnvesteerd. Het onder provinciale regie doorlopen Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid 2006-2010 is daar, met een totaalbudget van 100 miljoen euro, een succesvol voorbeeld van. Aanleiding tot de verscherpte aandacht voor dit onderwerp is de vuurwerkramp in Enschede in 2000 geweest.

Alom samenwerking

De afgelopen vijf jaar is veel werk verzet, zo blijkt uit een recente rapportage van de gezamenlijke provincies (zie kader). Nederland is er, waar het de externe veiligheid betreft, flink op vooruit gegaan. Samenwerking en kennisuitwisseling is door alle lagen van overheidsorganisaties heen op gang gekomen. Dat geldt dus zowel voor beleidsmedewerkers als voor bestuurders. Elkaar helpen is het credo van deze tijd geworden. Inmiddels vormen provinciale netwerken, regionale uitvoeringsdiensten, sterke centrumgemeenten en geëngageerde contactpersonen de ruggengraat van het externe veiligheidsbeleid. Deze samenwerking is ook nodig omdat het terrein van externe veiligheid zeer breed is en sommige aspecten uiterst complex zijn. Voor kleinere gemeenten geldt bovendien dat het geen haalbare kaart is om alle noodzakelijke kennis en ervaring in huis te hebben of te halen.

Maar er is meer gebeurd. Vergunningen zijn aan wetgevingsvereisten aangepast. Urgente en niet-urgente saneringen zijn zo goed als allemaal uitgevoerd. Misschien wel het belangrijkste is dat het merendeel van de gemeenten in hun nieuwe ruimtelijke ordeningsplannen rekening met EV-aspecten houdt, zij het dat EV vaak te laat in het RO-besluitvormingsproces wordt betrokken. Wat ook nog beter kan is de verantwoording van het groepsrisico: weliswaar wordt dit steeds vaker in een vroeg stadium uitgewerkt, maar de kwaliteit laat vaak nog te wensen over. Ook is het niveau waarop die verantwoording plaatsvindt nog te veel op ambtelijk en te weinig op bestuurlijk niveau.

Niet versagen

Het mag duidelijk zijn dat er een enorme inhaalslag is gemaakt. Het programma heeft daar substantieel aan bijgedragen. Het succes van het programma komt op het conto van alle samenwerkende partners. Het (voormalige) ministerie van VROM, de provincies, veiligheidsregio's, brandweer,

Rapportage

De gezamenlijke provincies hebben de rapportage 'Flinke stap naar veiliger Nederland' over de periode 2006-2010 aangeboden aan staatssecretaris Atsma van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Hierin worden de vorderingen geschetst die de provincies en EV-partners met elkaar hebben geboekt om Nederland structureel veiliger te maken en risico's meer beheersbaar te houden. De rapportage wordt verlevendigd met praktijkcasussen uit verschillende provincies en vormt zo een lezenswaardig geheel. De rapportage staat op: www.relevant.nl en op www.ipo.nl (knop: dossier, milieu).

Flinke stap naar veiliger Nederland

Foto: Michiel Wijnbergh

milieudiensten, gemeenten en private organisaties hebben allen op hun manier en in goede onderlinge samenwerking bijgedragen aan waar we nu staan.

Neveneffect van dit alles is dat de maatschappelijke en politieke discussie over veiligheidsvraagstukken anno 2011 hoog op de agenda staat. Dat is ook hard nodig, want de aandacht voor het onderwerp mag niet verslappen: het gaat immers om de veiligheid van de inwoners van Nederland. Vijf jaar inzet betekent niet dat het werk klaar is. Externe veiligheid is vooral ook vooruitkijken en anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Met de brand in Moerdijk nog helder op het netvlies, zijn we opnieuw hiervoor gewaarschuwd. Waar het om gaat is dat overheden nu en in de toekomst zodanige maatregelen nemen dat de kans op rampen en ernstige incidenten zo klein mogelijk is. Een structurele borging van externe veiligheid in de werkprocessen en blijvende kennis van het EV-veld is een randvoorwaarde om Nederland veilig te houden. Dit vormt de belangrijkste uitdaging voor de komende jaren. En dat is de reden dat het Rijk heeft besloten de provincies voor de periode 2011-2014 nog vier jaar lang de regierol te geven. ●

Informatie: Jaap Braam, 0592-365360, j.braam@drenthe.nl

KORT

Biomassabank in Flevoland

De provincie Flevoland investeert in de ontwikkeling van een Biomassabank. Doel is in kaart te brengen welke biomastromen er in de provincie zijn en hoe deze beter kunnen worden benut. De bank richt zich op biomastromen die nog niet voor energiewinning worden ingezet, zoals reststoffen die onre-

gelmatig en decentraal vrijkomen. Ook wordt gekeken naar biomastromen waarvoor de verwerkingsroute nog in ontwikkeling is, zoals bermgras en natuurgras. De bank brengt deze stromen bij elkaar en verbindt aanbieders met verwerkers van biomassa. Gedeputeerde Jan Nico Appelman: "De Biomassabank kan worden beschouwd als een basisvoorziening rond hernieuwbare energie. De bank zal leiden tot meer

productie van hernieuwbare energie door vooral de agrarische sector en het landschapsbeheer." Het project wordt uitgevoerd door Wageningen Universiteit en Research Centre (WUR)/PPO en Acres ●

Vermindering geuroverlast varkensbedrijf

De provincie Limburg steunt een initiatief van de gemeente Horst aan de Maas om de geuroverlast voor

omwonenden rondom een varkensbedrijf te verminderen middels een 'biobed'. Een biobed werkt als een 'geurvreter'. De uitgaande lucht van de stal wordt door een pakket houtsnippers geleid. Dit pakket wordt vochtig gehouden en geënt met enzymen en bacteriën. Ervaringen elders leren dat hiermee de uitstoot van fijnstof, geur en ammoniak sterk afneemt. Het systeem werkt al jaren in Duitsland met succes en wordt

ook al in Nederland op enkele plaatsen toegepast. "Er zijn in Noord- en Midden-Limburg nog veertig knelpuntgevallen rond kernen als het gaat om geuroverlast", zegt gedeputeerde Patrick van der Broeck. "Ik denk dat we met Biobed een stap voorwaarts zetten om deze knelpunten op te lossen. Als het goed werkt zouden gemeenten deze voorziening in hun vergunningvoorwaarden kunnen opnemen." ●

Wordt Nederland donkerder?

Foto: Platform Lichthinder

Het rekenmodel Donkertebescherming en Lichtvervuiling ('IPOlicht') is een wereldprimeur. Voor het eerst is software op de markt gekomen voor het berekenen van de invloed van verlichting op de omgeving. Het nieuwe instrument is een handig hulpmiddel bij de besluitvorming over ruimtelijke ingrepen.

Een nieuwe ontwikkeling is het toepassen van groen licht: dit is minder lichtvervuilend en werkt op een lager vermogen

Leidt de aanleg van een nieuw bedrijventerrein aan de rand van de stad of een dorp tot afname van de hemelhelderheid en toename van de nachtelijke horizonvervuiling? Welk effect heeft het dimmen van de verlichting van een provinciale weg op het verminderen van het energiegebruik en de horizonvervuiling? Met de softwarematige berekeningen van het rekenmodel ontstaat er inzicht in de donkerte/lichtvervuiling van dergelijke ruimtelijke besluiten.

Bewustwording neemt toe

Het nieuwe instrument komt op het juiste moment, want het besef neemt toe van het belang van goede verlichting op het goede moment. Veel verlichting staat immers aan terwijl er geen gebruiker van de verlichting is. Vooral

midden in de nacht staat veel licht onnodig hemelwaarts te schijnen. Hierdoor is verlichting een belangrijk verstrend element voor de kwaliteit van het nachtelijke landschap. Provincies komen op voor de duisternis als oerkwaliteit in bepaalde gebieden. Naast de mens hebben veel diersoorten belang bij een donkere nacht.

Nieuwe ontwikkelingen als langdurig verlichte stallen roepen vragen op waar provincies als gebiedsautoriteit een antwoord op kunnen geven. Ook wegbeheerders stellen zich steeds vaker de vraag waarom zij wegverlichting moeten aanbrenge. Sinds de opkomst van de gaslantaarn is de hoeveelheid buitenverlichting met 100.000% toegenomen. En dat is toch wel erg veel, blijkt uit satellietbeelden.

Hoe werkt het rekenmodel?

Het ontwikkelen van het rekenmodel is een vervolg op het uitbrengen van het Handboek licht/donker in 2010. Met als invalshoek duurzaamheid wordt door veel provincies gewerkt aan 'bewust verlichten', met aandacht voor energiebesparing en een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving. Het rekenmodel voert berekeningen uit op een door de gebruiker in te voe-

ren praktijkcase. De bouwers, de adviesbureaus DGMR, Sotto le Stelle en KEMA/LumineuxConsult, hebben als basis voor de software gebruik gemaakt van het bestaande programma Geomilieu. Dit programma wordt door vele overheden gebruikt voor onder meer geluidberekeningen.

Het rekenmodel is vrij beschikbaar en zelfstandig te gebruiken. Andere software ontwikkelaars kunnen de ontwikkelde software zelf naar hun wensen modelleren. De gebruiker voert een model in met ruimtelijke gegevens en kenmerken van gebieden en infrastructuur die impact hebben op de donkerte/lichtbeleving. De invoergegevens van lichtbronnen worden aangevuld met toetspunten op locaties naar eigen keuze. Voor deze punten kunnen de hemelhelderheid en de horizonvervuiling worden bepaald.

De beoogde gebruikers zijn provincies, Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD), milieudiensten, gemeenten en adviesbureaus. Wellicht krijgt het model ook een plek in de nieuwe Omgevingswet om bij de beleidsontwikkeling het aspect lichtbelasting de aandacht te geven die het verdient.

Aan de slag

De bij het rekenmodel bijgeleverde Snelstartgids en achtergrondinformatie bieden de provincies ondersteuning bij het uitwerken van donkertebeleid. De gezondheid van mens, dier en plant heeft baat bij het tegengaan van overbodige verlichting. Energie wordt bespaard en onze leefomgeving wordt er gedurende een groot deel van een etmaal beter van. Provincies, gemeenten en milieudiensten hebben een nieuw instrument gekregen om de gebiedskwaliteiten te verbeteren en geld te besparen.

Tijdens het European Symposium for the Protection of the Night Sky begin oktober in Duitsland zal door de ontwikkelaars en projectleiders een presentatie van het rekenmodel worden gegeven. Gebruik het volop is de boodschap aan iedereen. Te beginnen bij de provincies.

Het rekenmodel met achterliggende documenten wordt binnenkort geplaatst op www.monitoringportaal.nl.

Informatie:

Marian van Asten,
marian.van.asten@provincie-utrecht.nl
en Wim Gerritsen
w.gerritsen@overijssel.nl

Gedeputeerde Ineke Bakker van de provincie Overijssel ontving begin september uit handen van Wim Gerritsen het eerste exemplaar van de Snelstartgids

Foto: Hennie Hsu

Harmonisatie resulteert in dubbele winst

Foto: Michiel Wijnbergh

De Europese richtlijn INSPIRE beoogt de gegevens ten behoeve van het EU-milieubeleid inhoudelijk en technisch te harmoniseren. De richtlijn heeft ingrijpende gevolgen voor de informatievoorziening van de provincies. Naast betere Europese wet- en regelgeving levert dit de provincies een fikse kostenbesparing op. Dubbele winst dus!

Langs de A28 bij strand Nulde wordt niet alleen de luchtkwaliteit gemeten, maar ook de invloed die schermen langs de weg hebben op de luchtkwaliteit. Er zijn schermen waar de stikstofdioxide in wordt omgezet in minder schadelijke stoffen en schermen die veel fijn stof opvangen

'De EU moet een slimme, duurzame en integrale economie worden in een snel veranderende wereld', aldus de groei-strategie Europa 2020. Concrete maatregelen op EU- en nationaal niveau ondersteunen deze strategie. Het lijkt vanzelfsprekend dat die maatregelen worden genomen op basis van 'evidence-based' beleid. Daarbij is ruimtelijke informatie van essentieel belang. Kaarten en ruimtelijke analyses liggen immers ten grondslag aan een

groot aantal diensten en beleidsbeslissingen op alle bestuurlijke niveaus. Vooral geo-informatie is fundamenteel voor het koppelen van mensen, diensten, activiteiten en activa op een locatie - alles gebeurt ergens. Maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het samenvoegen van bestaande in de EU-landen beschikbare informatie levert een ware lappendeken op met allerlei definitie-, schaal- en interpretatieverschillen. De informatie is net zo verschillend als de landen zelf. Telkens weer kost het zeer veel moeite en geld om een consistent beeld over één thema te creëren.

Feiten verzamelen

Al in 2007 is de Europese INSPIRE-richtlijn (Infrastructure for Spatial Information) van kracht geworden om de uitwisseling van milieu-informatie te verbeteren en het EU-milieubeleid te baseren op feiten in plaats van op vermoedens.

De richtlijn moet het mogelijk maken om de gegevens uit verschillende landen en sectoren te koppelen tot consistente geharmoniseerde milieu-informatie en zo beleidsvorming een brede basis te geven. Daarbij is het motto: 'keep it simple and understandable, so things get done'. Ook op Europees niveau wordt beseft dat we niet moeten verzanden in technische toestanden die het proces kunnen verlammen.

Dat mag allemaal zo zijn, de praktijk leert inmiddels dat INSPIRE veele-

send en gedetailleerd is: de richtlijn stelt niet alleen technisch hoge eisen, maar vereist ook de harmonisatie van veel (provinciale) ruimtelijke gegevens. Daar staat tegenover dat INSPIRE geld bespaart doordat de gegevenshuishouding efficiënter wordt.

Provincies slaan handen ineen

Voor de invoering van de richtlijn in ons land is besloten om per thema één bronhouder aan te wijzen. Provincies zijn in de eerste fase aangewezen als bronhouder van zes datasets voor het thema Beschermde gebieden. Dit betreft de Ecologische Hoofdstructuur, WAV-gebieden (WAV staat voor Wet ammoniak en veehouderij), Stiltegebieden, Aardkundige Waarden, Nationale Landschappen en de Provinciale Monumenten. Meteen vanaf het begin hebben de

twalf provincies onder de vlag van het programma ProGideon de handen ineen geslagen. Deze eerste zes datasets zijn nu centraal volgens de voorgescreven standaarden beschikbaar. Samenwerking tussen de provincies levert een directe besparing van 75% op: zes miljoen euro over een periode van vijf jaar. Indirecte effecten zijn daarbij niet meegenomen.

IPO-draiboek

De geocollega's van de provincies hebben ervoor gezorgd dat de zes datasets technisch geharmoniseerd beschikbaar zijn gesteld, waarmee voldaan is aan de eerste door INSPIRE gestelde deadlines. Inhoudelijk gezien is er echter nog een weg te gaan. Zo bleek het (nog) niet mogelijk om tot een geharmoniseerde Ecologische Hoofdstructuur te komen. Deze zes datasets zijn pas een eerste vingeroefening. Het grote werk staat nog voor de deur. Voor het Interprovinciaal Vakberaad Monitoring reden om dit najaar het project Dataharmonisatie Geo-informatie Milieu te starten, dat valt onder het Programma IPO Strategische Milieu Agenda (PRISMA). Het resultaat bestaat uit een inhoudelijk harmonisatievoorstel, een gemeenschappelijke harmonisatieagenda voor de milieuthema's en een draiboek van harmonisatieprocessen waarin taken en verantwoordelijkheden beschreven staan. Dit draiboek kan ook als blauwdruk dienen voor toekomstige harmonisatieprocessen.

Fiks vervolgtraject

Inmiddels zijn 25 aanvullende thema's voor consultatie opengesteld en leveren provinciale geo- en inhoudelijk deskundigen commentaar op de conceptspecificaties. In 2012 zullen de dataspecificaties voor deze thema's worden vastgesteld. Naar verwachting zullen de provincies voor tientallen datasets aangewezen worden als bronhouder. Een greep daaruit: Kwetsbare objecten (Risicokaart), Zwemwaterkwaliteit, Grondwater en lucht, Natuurbeheerplannen, Structuurvisies en Bodemverontreiniging. Deze gegevens zullen in de komende jaren ook centraal en geharmoniseerd beschikbaar komen. Vrij te gebruiken en hergebruiken zonder voorwaarden, passend in het open databeleid van de provincies. ●

Informatie: Marjan Bevelander 06-28901252, mbevelander@ipo.nl en Wilbert Kurvers, provincie Limburg 043-3899946

Groene wetgeving vraagt om groene handhaving

Foto: Michiel Wijnbergh

Milieupolitie inspecteert een hoop illegaal gedumpt afval op gevaarlijke stoffen

De provincies staan voor de taak het voortouw te nemen bij de naleving van de natuurwetgeving. Het ministerie van Economie, Landbouw & Innovatie (EL&I) verwacht dan ook veel van de provincies op het gebied van de groene handhaving.

overtredingen op het gebied van natuurwetgeving. De provinciale organisaties worden geacht een essentiële rol te spelen in de coördinatie van de bijzondere opsporingsambtenaren (boa's). Zeker in de situatie dat er sprake is van operationele Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) hebben het OM en de RMT's baat bij een duidelijk provinciaal aanspreekpunt voor de groene boa's.

Regierol provincies

Momenteel is de nieuwe Natuurwet in voorbereiding. Deze Natuurwet voegt de bepalingen uit de Boswet, Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 samen. Het IPO is nauw betrokken bij deze bundeling van bestaande wetgeving in nieuwe wetgeving. Via het Internet plein PLEIO worden de op- en aanmerkingen van de groene beleidmedewerkers verzameld. Het IPO bundelt de reacties en brengt deze in bij de voorbereiders van de nieuwe natuurwetgeving.

De provincies hebben hun regierol serieus opgepakt. Eind 2010 hebben zij, tussentijds, hun eigen rol en functioneren onderzocht binnen de reikwijdte van het convenant 2008 - 2012. Uit deze tussentijdse evaluatie blijkt dat in een aantal provincies succesvolle samenwerkingsverbanden zijn gevormd, maar in andere helaas niet of nauwelijks. Voorbeelden van succesvolle samenwerkingsverbanden zijn: de groene brigades in Limburg, het groene netwerk in Gelderland, de Oosterschelde, de toezichtskringen natuurhandhaving in Fryslân en het programmatische handhavingprogramma Drenthe.

Reden om in IPO-verband voorstellen te ontwikkelen om de regierol binnen alle provincies te stroomlijnen. Elke provincie benoemt een groene regisseur. Deze gaan in 2011 en 2012 bewerkstelligen dat natuurwetten op een goede wijze worden nageleefd. De uitwerking zal op basis van een provinciale risico-analyse plaatsvinden, landsdekkend maatwerk per provincie dus. ●

Informatie: Bert Gosselink, 06-52330458, e.gosselink@drenthe.nl

Foto: provincie Drenthe

Onder groene wetgeving vallen de Boswet, de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet. De provincies spelen een belangrijke rol in de handhaving van deze wetten. Al in 2008 is deze rol bij een convenant aan de twaalf provincies toegedicht. In de besprekingen tussen rijk en provincies wordt inmiddels ook nadrukkelijk gesproken over overheveling van natuurtaken tussen rijk en provincies.

Hoe handhaaf je?

Veel partijen spelen een rol in het realiseren van een goede naleefstrategie van de Natuurwetgeving. Denk aan de Dienst Regelingen, de politie, de grotere terreinbeheerders, landbouworganisaties, waterschappen en gemeenten.

Een belangrijk samenspel tussen al die spelers is noodzakelijk bij de naleving van de groene wetgeving. In de meeste gevallen zijn zij de direct betrokkenen en direct belanghebbenden.

Voorheen was er sprake van een optimale samenwerking met het Openbare Ministerie en de politie (lees: Regionale Milieu Teams). Door taakverschuivingen zijn het OM en de politie minder aanspreekbaar voor

Groene boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren) op elektrische crossmotoren die de provincie Drenthe gebruikt ten behoeve van het bevorderen van de naleefstrategie natuurwetten

Herijking noopt tot keuzes over natuur

Foto: Michiel Wijbergh

De nationale koerswijziging heeft natuur voor het eerst in 20 jaar weer middenin de politieke arena gebracht. Er moeten niet alleen keuzes worden gemaakt over welke natuur we met prioriteit willen behouden, maar ook over wat er aan nieuwe natuur nodig is voor een voldoende robuust geheel.

De herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een van de hervormingen die het kabinet Rutte in het regeerakkoord heeft vastgelegd. Deze herijkte EHS moet in 2018 afgerond zijn. De eerste beleidsdaad van staatssecretaris Bleker was het stopzetten van de financiering voor de zogenaamde robuuste verbindingzones. Daarmee heeft het kabinet gekozen voor het schrappen van de aanleg van nieuwe natuurgebieden, waarmee het beleidsconcept van de EHS de afgelopen jaren was uitgebreid. De bedoeling van het kabinet is bovendien om met de decentralisatie van de ruimtelijke ordening de provincies volledig verantwoordelijk te maken voor het herijkte natuurbeleid en agrariërs een grotere rol te geven in het realiseren van de kern van de EHS.

Nieuwe koers provincies

Een analyse van de provinciale coalitieakkoorden laat grote verschillen zien in de aanpassingen van het natuurbeleid door nieuwe provinciale besturen. Het Friese akkoord stelt: "We blijven provinciale middelen inzetten voor natuur, weidevogels en Robuuste Verbindingszones". Noord-Brabant, Flevoland en Gelderland kiezen ook voor het realiseren van de robuuste verbindingzones met eigen middelen. Andere provincies schrappen deze toevoeging aan de EHS. Overijssel neemt zich voor om een van de vier voorgenomen ecologische verbindingen met een investering van 137 mln euro, uit eigen middelen wel te realiseren, maar wil de andere drie "als reservering schrappen". Het provinciebestuur vindt het onwenselijk om deze claim op de ruimte boven de markt te laten hangen, zonder zicht op uitvoering.

De provinciebesturen van Drenthe, Utrecht en Friesland haken aan bij nieuwe brede samenwerkingsverbanden van terreinbeherende organisaties, LTO en andere belanghebbenden. Deze samenwerkingsverbanden hebben elk een 'groenmanifest' opgesteld, waarmee men met een gezamenlijke agenda naar eigen inzicht heeft geanticipeerd op de uitvoering van het kabinetsbeleid en op provinciale keuzes. De overige provinciebesturen zoeken zelf naar vernieuwing van de relatie met uitvoeringsorganisaties in het natuurbeleid. Meest uitgesproken daarbij is Overijssel, waarvan het provinciaal bestuur nadrukkelijk aangeeft te willen inzetten op een samenwerking met agrariërs: "Aan agrarisch en particulier natuurbeheer kennen wij bijzondere betekenis toe."

Tijdspad

Opvallende verschillen zijn ook te bespeuren in de keuzes die provincies maken over het tijdspad. Friesland, Drenthe, Noord-Brabant, Noord-Holland kiezen ervoor met minder rijks geld voor natuur het beoogde realisatie doel van de EHS van 2018 op te schuiven naar 2027. De andere provincies houden vast aan 2018 en nemen zich voor om de wensen en doelen voor de EHS bij dat tijdspad aan te passen.

Voor alle provincies geldt dat in ieder geval op korte termijn beslissingen nodig zijn over de kwaliteit (welke doelen en typen natuur) en niet, of pas later, over de kwantiteit (hectares).

Meer nog dan inrichtingskosten, blijken de kosten van een toekomstvast beheer een struikelblok te vormen voor de realisatie van de natuurbeleidsambities. In het hart van dit keuzevraagstuk, ligt het agrarisch natuurbeheer. Het grootste punt van discussie ligt in de mate waarin het vertrouwen bestaat in de mogelijkheden hiertoe. Bij sommigen bestaat er vertrouwen in boeren, omdat ook zij afhankelijk zijn van de natuur in het bieden van schone lucht, een gezonde bodem en een goed functionerend watersysteem. Op die basis moet het volgens hen mogelijk zijn een verdienmodel voor natuur te ontwikkelen waarin landbouwkundig gebruik en beheer hand-in-hand gaan. Bij anderen bestaat er zorg over de onverenigbaarheid van het behoud en de bescherming van biodiversiteit en de praktijk van de landbouw, die veelal louter gericht is op landschappen en soorten die bijdragen aan de productie.

Natuurwaarden

Het natuurbeleid is sterk gericht op wetenschappelijk onderbouwde ecologische doelen in het kader van het mondiale streven naar biodiversiteitbehoud. Regionaal en lokaal worden echter ook andere natuurwaarden gedefinieerd. Voor de meeste mensen heeft natuur betekenis omdat ze er tot rust komen en omdat het ze inspiratie biedt. De keuzes die nu in het natuurbeleid gemaakt moeten worden, maken deze verschillen zichtbaar. Dit uit zich in de waarde die sommigen toekennen aan elk individueel dier of aan elke boom, terwijl anderen de waarde van het geheel van het ecologische systeem of het geheel van het zichtbare landschap hoger plaatsen.

Goede keuzes over inrichting en beheer van natuur moeten vanuit het perspectief van de variëteit in waarden worden bekeken. De herijking van de EHS zal zich daarbij niet kunnen beperken tot een bijstelling van het aantal hectares nieuwe natuur. De kern van de herijking moet een gezamenlijke (her)definitie van de natuurwaarden zijn, ook over die waaraan boeren met agrarisch natuurbeheer mee kunnen en willen werken. ●

Dit artikel vormt een samenvatting van de inzichten die naar voren kwamen in het Kennisatelier Gebiedsontwikkeling, natuur en politiek dat de Hogeschool Windesheim op 27 juni 2011 in Zwolle organiseerde.

Voor meer informatie en het verslag zie www.windesheim.nl/areadevelopment

Willem Buunk en Marloes van der Weide,
Lectoraat Area Development, Windesheim

Berging radioactief afval stap dichterbij

Sinds kort zijn binnen de Europese Unie bindende regels van kracht voor het beheer van radioactief afval. Onder de richtlijn valt ook de bouw van eindbergingfaciliteiten. Dit betekent dat berging in de Nederlandse ondergrond dichterbij komt.

In een gang 200 meter onder het aardoppervlak van het Belgische Mol verrichten laboratoriummedewerkers onderzoek naar de definitieve berging in de Boomse kleilaag

Op 19 juli is de Europese richtlijn voor beheer van verbruikte splijtstof en radioactief afval aangenomen. De richtlijn is in augustus in werking getreden en dient uiterlijk 23 augustus 2013 te zijn geïmplementeerd in de nationale wetgeving. De richtlijn stelt dat geologische berging naar de huidige technische maatstaven het meest veilige en duurzame eindpunt vormt bij het beheer van radioactief afval. In principe bergt iedere lidstaat zijn eigen afval in eigen ondergrond, maar een gemeenschappelijke berging tussen lidstaten of landen daarbuiten is ook een optie. In IPO-verband is hiervoor gelobbyd.

Ten aanzien van de ontwerpversie is er in de definitieve richtlijn enige ruimte opgenomen voor tijdelijke terugneembaarheid, vooral vanwege de technische ontwikkelingen die nog plaats zullen vinden.

Consequenties voor Nederland

Alle lidstaten moeten nu in een nationaal programma aangeven hoe zij het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstof gaan realiseren. Zo'n programma omvat onder meer plannen voor de eindberging, mijlpalen en een concreet tijdpad, een beoordeling van de kosten, financiële regelingen, een inventarisatie van de huidige en verwachte hoeveelheden radioactief afval en een omschrijving van het proces van publieksinformatie en participatie. Lidstaten moeten hun eerste nationale programma uiterlijk 2015 indienen bij de Commissie. Deze toetst of het programma voldoet aan de eisen uit de richtlijn en kan aanpassingen verlangen.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van radioactief afval en verbruikte splijtstof is 100-jarige bovengrondse opslag bij de COVRA (zie elders in dit nummer), gevolgd door terugneembare geologische berging. Hiervoor zijn de zoutkoepels in Noord-Nederland en tegenwoordig vooral de Boomse klei, die in het hele land voorkomt, in beeld. Minister Verhagen heeft aangegeven dat alle elementen aanwezig zijn om al in 2014 met een nationaal programma te komen.

Positie provincies

De veiligheid van diepe berging is nog nergens bewezen. De provincies achten de Nederlandse diepe ondergrond niet geschikt voor de berging van radioactief afval vanwege geologische argumenten en de mogelijke gevaren voor toekomstige generaties. Zij hebben het afgelopen jaar hun bezorgdheid hierover uitgesproken in een brief aan Minister

Verhagen en door middel van een position paper in Brussel. Het huidige Nederlandse beleid lijkt weinig ruimte te bieden voor het provinciale standpunt. Wat rest nog?

Uit toekomstig onderzoek kan blijken dat zoutkoepels en kleilagen in Nederland toch minder geschikt zijn voor 'eeuwige' geologische berging dan gedacht. In OPERA (Onderzoeksprogramma eindberging radioactief afval) zal de komende vijf jaar, deels in internationaal verband, onderzocht worden hoe veilige lange termijn berging van radioactief afval in Nederland mogelijk is. Het IPO heeft hierin twee vertegenwoordigers.

De richtlijn zelf biedt de optie van een gemeenschappelijke bergplaats elders. Nederland is lid van de werkgroep 'ERDO' (European Repository Development Organisation) die een dergelijke mogelijkheid onderzoekt. Hier ligt mogelijk een opening voor de provincies.

Ook is er een kans, dat de Commissie geen genoeg neemt met het lange Nederlandse tijdpad voor de eindberging. In dat geval zou het Rijk zelf om economische redenen alsnog tot deelname aan een gemeenschappelijke berging elders kunnen besluiten. Maar dat is voorlopig nog niet aan de orde. Van belang is, dat provincies in het vervolgtraject op een juiste wijze betrokken worden, te beginnen bij de implementatie van de richtlijn in de Nederlandse wetgeving. ●

Informatie: Debbie Wimmers,
d.wimmers@drenthe.nl, 0592-365514

Aanpak knelpunt luchtkwaliteit

Met de huidige aanpak gaat het niet lukken om te voldoen aan de Europese normen. Reden voor het IPO om bij het Rijk aan te dringen op extra maatregelen.

Rijk, provincies en gemeenten willen zowel de luchtkwaliteit verbeteren als economische ontwikkelingen door laten gaan. Om deze doelstelling te realiseren werken zij samen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het NSL, dat van kracht is sinds 1 augustus 2009, bevat een pakket aan maatregelen om overal in Nederland tijdig te kunnen voldoen aan de Europese grenswaarden. Daarbij is rekening gehouden met de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen die op stapel staan. Via een jaarlijkse monitoring wordt de uitvoering van de maatregelen en projecten die zijn opgenomen in het NSL bijgehouden.

Uit de eerste monitoringsrapportage blijkt dat er meer en omvangrijker

knelpunten zijn dan voorheen werd verwacht. Vanwege het grensoverschrijdende karakter van luchtverontreiniging kunnen provincies en gemeenten de knelpunten niet alleen oplossen. Voor het IPO reden om per brief bij staatssecretaris Atsma aan te dringen om meer rijksmaatregelen om de luchtkwaliteit te laten voldoen aan de normen. "Wij roepen u op om actief te werken aan aanvullend generiek rijksbeleid", aldus de brief. Deze maatregelen moeten leiden tot een algehele verbetering van de luchtkwaliteit. Dit is volgens het IPO niet alleen van belang vanuit het oogpunt van volksgezondheid, maar ook voor het realiseren van ruimtelijke projecten. ●

Informatie: Joyce Klink, 070 8881231

Biodiversiteit met een provinciale maat

Wat levert biodiversiteit de provincie op? Om hier duidelijkheid over te krijgen is het IPO het project 'Biodiversiteit met een provinciale maat' gestart. Doel is de meerwaarde van het werken met biodiversiteit zichtbaar én inzichtelijk te maken.

De diversiteit van het leven op aarde zorgt voor het goed functioneren van natuurlijke processen die onmisbaar zijn voor onze voedselproductie, het aanbod van schoon water en een schone lucht. Denk aan bodemvruchtbaarheid, waterzuivering, klimaatbuffering, bestuiving van gewassen of de kringloop van voedingsstoffen. Daarmee levert biodiversiteit een directe bijdrage aan de leefbaarheid en de ecologische en economische duurzaamheid van stad en platteland. Biodiversiteit gaat dus niet alleen over voldoende natuurgebieden of het behoud van bedreigde soorten, maar ook over de natuurlijke rijkdom buiten natuurgebieden.

Voorbeelden waardecreatie

Biodiversiteit speelt een rol bij het behalen van provinciale beleidsdoelen op een breed terrein zoals milieu, water, natuur en landelijk gebied. Andersom kan biodiversiteit ook meeliften met doelen voor bijvoorbeeld landschap en waterbeheer. Hiervan zijn diverse voorbeelden te noemen. Zo resulteert groenblauwe dooradering in het landelijk gebied niet alleen in een betere samenhang van natuurgebieden, maar zijn er ook positieve gevolgen voor de kwaliteit van bodem en (grond)water. Een ander winstpunt ligt in de intensere beleving van het landelijk gebied door bewoners en recreanten.

Een tweede voorbeeld is dat bepaalde bomen en hagen langs provinciale wegen werken als afvanger van fijnstof (PM₁₀), waardoor zij een gunstig effect kunnen hebben op de luchtkwaliteit. Bijkomend voordeel is dat groen in de leefomgeving hoog gewaardeerd wordt door bewoners en passanten, bijdraagt aan het verminderen van stress en een positief effect heeft op de waarde van onroerend goed. Uit recent onderzoek blijkt verder dat groen in de stad een belangrijk verkoelend effect heeft tijdens hittegolven.

Verbindend integratiekader

Deze voorbeelden geven aan dat het werken met biodiversiteit aanzet tot een integrale aanpak met slimme combinaties. Biodiversiteit helpt maatschappelijke, milieukundige én economische (meer)waarde te creëren en biedt daardoor een bruikbaar handvat voor een ontwikkelingsgerichte benadering. Kortom, biodiversiteit leent zich goed als verbindend integratiekader.

Recent heeft het IPO laten verkennen wat provincies doen om agrobiodiversiteit te stimuleren. Door meer gebruik te maken van natuurlijke processen in de agrarische bedrijfsvoering – de essentie van agrobiodiversiteit – komt duur-

zame landbouw weer een stap dichterbij, zonder dat daar inkomensverlies tegenover staat. Het onderzoeksrapport beschrijft verschillende inspirerende voorbeelden van het werken met biodiversiteit. Tegelijkertijd blijkt uit de studie dat er nog kansen blijven liggen die de provincies zo kunnen verzilveren. Dit geldt ook voor het benutten van biodiversiteit op milieugebied. Met het oog hierop kent het vervolgproject 'Biodiversiteit met een provinciale maat' dat onlangs is gestart een brede benadering. Daarbij wordt gelijktijdig gekeken naar de domeinen milieu, natuur, water en landelijk gebied, met veel oog voor economische duurzame ontwikkeling, financieringsconstructies en de provinciale rol. Het project wordt uitgevoerd door Bureau ZET en Eelerwoude. Begeleiding van het project is in handen van een stuurgroep onder voorzitterschap van René Hilhorst (provincie Gelderland).

Heeft u voorbeelden?

Met concrete voorbeelden uit de provinciale uitvoeringspraktijk wordt de meerwaarde van geïntegreerd werken met biodiversiteit in beeld gebracht: kansen voor beter doelbereik, het aanboren van nieuwe financieringsbronnen, het creëren van draagvlak, het verzoenen van tegengestelde belangen, etc. In een brede ronde met provincies wordt vervolgens besproken op welke manier een biodiversiteitsbenadering provincies kan helpen om makkelijker en effectiever te opereren. U wordt van harte uitgenodigd om praktijkvoorbeelden uit uw provincie aan te leveren. ●

Informatie: René Hilhorst, 026 3598356, r.hilhorst@gelderland.nl

Het rapport 'Agrobiodiversiteit, landbouw en provincies' is te downloaden van www.monitoringportaal.nl

Drukke maanden voor Europees netwerk

ENCORE - Environmental Conference of the Regions of Europe - bestaat uit 111 regio's. Onder voorzitterschap van gedeputeerde Tanja Klip-Martin (Drenthe) heeft het Europese netwerk een drukke agenda.

Op 7 september heeft gedeputeerde Klip gesproken met Daniele Violetti, hoofd van de staf van VN-klimaatchef Christina Figueres en uitvoerend secretaris van het VN-verdrag over kli-

maatverandering (UNFCCC). Gesproken is over onder meer de werkzaamheden van de ENCORE-klimaatwerkgroep, de rol van de regio's bij het Europese en internationale klimaatbeleid en de mogelijkheid als ENCORE een status bij de jaarlijkse grote VN-klimaatconferentie te krijgen. Dat laatste lijkt goede kans van slagen te bieden.

Op 11 oktober vindt in het Huis van de Nederlandse Provincies in Brussel het bestuurlijke overleg ten behoeve van het ENCORE-netwerk plaats. Aansluitend spreekt gedeputeerde Klip-Martin als delegatieleider, in gezelschap van een zestal Europese regionale milieubestuurders, met de Europese milieucmissaris Janez Potočnik. Op de agenda staat

de rol van de regio's bij het uitvoeren van het Europese milieubeleid, waarbij specifiek wordt ingegaan op biodiversiteit, water, luchtkwaliteit en zuinig gebruik van grondstoffen. Ook wordt de opzet voor de ENCORE-conferentie in 2012 in Drenthe toegelicht.

De conferentie vormt begin november ook het belangrijkste agendapunt voor de ambtelijke ENCORE Steering Group in Drenthe. Deze bestaat uit een zestal Europese regio's. Besloten is deze conferentie te koppelen aan een jeugdconferentie, met middelbare scholieren uit de EU-landen. ●

Informatie: Joop Kramer, voorzitter interprovinciale Kerngroep Europees Milieu- en Klimaatbeleid, 0592-365822, j.kramer@drenthe.nl

KORT Dimmen krijgt stimulans

Provincies en gemeenten krijgen van de beheerders van de elektriciteitsnetten in Nederland meer mogelijkheden om de openbare verlichting te dimmen. De lagere energiekosten die daarmee gepaard gaan, worden voortaan altijd doorberekend naar provincies en gemeenten. Ook wordt hun administratieve lastendruk verminderd. Dit zijn de belangrijkste afspraken die de Taskforce Verlichting gemaakt heeft met Netbeheer Nederland en de drie grootste regionale netbeheerders, Enexis, Liander en Stedin. De afspraken zorgen voor een enorme incentive voor energiebesparing in

de openbare verlichting; dimmen kan zorgen voor 20 tot 30% extra energiebesparing in de openbare verlichting. Bovendien hebben de netbeheerders zich bereid verklaard om het dimmen van de openbare verlichting altijd mogelijk te maken. Informatie: www.agent-schapnl.nl/openbareverlichting ●

Nieuwe aanpak vervuild grondwater

Het grondwater in het Gooi is sterk verontreinigd. Dit komt door industriële activiteiten in het verleden. Tot op heden zijn grondeigenaren zelf verantwoordelijk voor de sanering van vervuild grondwater. Als eerste in Nederland hebben twaalf verschillende overheden in het Gooi een overeenkomst geslo-

ten voor de gezamenlijke aanpak van vervuild water. Door samen te werken kan er focus aangebracht worden in het beheren en - indien nodig - het saneren van de vervuiling, waarbij bescherming van natuurgebieden en gebieden voor waterwinning voorop staat. Met dit convenant kunnen eigenaren in het Gooi die verantwoordelijkheid afkopen, waarbij de overheid het geld efficiënter en effectiever inzet voor de bescherming van specifieke gebieden. Ook komt er meer ruimte voor de combinatie van ruimtelijke ontwikkeling en sanering ●

Energieopslag = heilige graal

Energie uit windmolens en zonnepanelen zijn weersafhankelijk, met als gevolg

een wisselvallige productie. Aan de gebruikskant varieert het energiegebruik door consumenten en bedrijven over de dag, het seizoen en het jaar. Het consortium INZET gaat in Zeewolde werken aan een intelligent netwerk met vraagsturing én energieopslag. Als er geen wind is, zal de biogasgenerator voorzien in de vraag naar elektriciteit. In de eerste vier jaren wil het consortium 50% van de 10.000 huishoudens en circa 1.000 bedrijven verleiden mee te doen. Zij zullen hun medewerking terugzien in de vorm van een lagere energierekening. Naar verwachting zal 50% van de energievraag bij huishoudens en 33% bij bedrijven op den duur stuurbaar zijn. Via de coöperatie Zeenergie kunnen de consumenten ook zelf duurzame

energie gaan produceren met zonnepanelen en windmolens. Informatie: www.zeenergie.nl ●

Stimulering aanschaf groengasauto

Staatsecretaris Weekers (Financiën) heeft toegezegd om samen met de sector zorgvuldig te kijken hoe de aankoopbeslissing voor groengasauto's is te beïnvloeden, bijvoorbeeld door deze te verschuiven van de diesel- naar de benzinecategorie. Met de toezegging gaat het IPO namens de provincies in gesprek met het Ministerie van Financiën hoe de aankoop van groengas auto's te stimuleren is. ●

Opslag van radioactief afval, hoe zit dat?

COVRA, de Centrale Organisatie voor Radioactief Afval, in Borssele is een overheidsbedrijf waar al het radioactieve afval uit Nederland verzameld, verwerkt en opgeslagen wordt. Een delegatie van provincie-medewerkers bracht onlangs een leerzaam bezoek aan het complex. Vervolgens ging de reis door naar het Europese onderzoekscentrum voor ondergrondse opslag van kernafval in het Belgische Mol.

Nederland heeft in 1984 vastgelegd dat al het radioactieve afval uit eigen land voor ten minste 100 jaar in Borssele opgeslagen moet worden. Daarbij gaat het in de eerste plaats om 3 tot 4 m³ hoogradioactief afval per jaar dat wordt opgeslagen in bunkers.

Opslag voor 100 jaar

Het hoogradioactief materiaal dat COVRA verwerkt bestaat uit opwerkingsafval van kernenergiecentrales, splijtstofelementen uit onderzoeksreactoren en afval afkomstig van de productie van medische isotopen. De verwerking vindt uiteraard met afstandsbesturing plaats (met onder meer toezicht via een ruit van 140 cm dik!). Als het afval eenmaal in containers in de vloer opgeborgen is, kun je de zaal gewoon betreden. Daarnaast verpakt COVRA middel- en laagradioactief afval, veelal afkomstig uit ziekenhuizen en onderzoeksinstellingen, in vaten die met beton zijn afgedicht. Die vaten liggen hoog opgestapeld in vier loodslen. In totaal gaat het daarbij om zo'n 1000 m³ per jaar.

Gedurende de 100 jaar dat het afval bij de COVRA ligt opgeslagen neemt de radioactiviteit met zo'n tweederde af. Opgewerkte splijtstofstaven blijven echter nog 10.000 jaar radioactief en de splijtstofelementen die in onderzoeksreactoren zijn gebruikt zelfs een kwart miljoen jaar. Over wat er na die honderd jaar met dit afval moet gebeuren is nog niets vastgelegd. Volgens een recente Europese richtlijn moeten de lidstaten in 2015 een nationaal plan hebben voor een diepe ondergrondse bergplaats voor dit afval (zie pagina 7 in dit nummer). Jaarlijks produceert Nederland echter maar weinig radioactief afval en dat maakt de realisatie van een dergelijke eindberging op dit moment te kostbaar. Wel is er een spaarvoorziening om op termijn een eindberging te kunnen realiseren.

Ondergrondse berging

Vervolgens reisde de delegatie door EURIDICE in het Belgische Mol, het European Underground Research Infrastructure of Disposal of nuclear waste

De IPO-delegatie in een opslagloods van COVRA

in clay environment. EURIDICE onderzoekt of het veilig en haalbaar is om radioactief afval te bergen. Het onderzoek in Mol richt zich op definitieve berging in de Boomse kleilaag, die zich in Mol op een diepte van 190 tot 290 meter bevindt. Redenen voor de diepe berging van radioactief afval zijn de langdurige preventie van mogelijk menselijk contact met dit afval.

De Boomse klei is plastisch (scheuren sluiten zich vanzelf weer), radioactieve stoffen binden zich aan de klei, de klei laat bijna geen water door en het water dat zich tussen de klei bevindt, beweegt bijna niet. Al deze eigenschappen maken deze klei geschikt voor de eventuele berging van radioactief afval. Deze eigenschappen worden al meer dan 30 jaar door EURIDICE onderzocht. Het onderzoekscentrum beschikt over een 200 meter diep gelegen laboratorium, HADES geheten. Er zijn technieken uitgeprobeerd voor het graven van gangen in die kleilaag en er is onderzoek gedaan naar de gevolgen van die verstoring voor de bodemstructuur en de grondwaterstromen. ●

Informatie: Annemie Wetzer 070-4416646, amac.wetzer@pzh.nl en Albert Hahn, 058-2925190, a.hahn@fryslan.nl

Uitruil ondergrondse leidingen stokt

Het IPO maakt zich zorgen over de toepassing van de compensatieregeling bij de aanleg van nieuwe hoogspanningsverbindingen. Reden om per brief bij minister Verhagen (EL&I) aan te dringen om snel duidelijkheid te geven over de verdeling van de lusten en lasten.

De komende jaren krijgt ons land er zo'n 400 kilometer aan nieuwe hoogspanningsverbindingen van 220 en 380 kV erbij. Tientallen kilometers hiervan zullen nieuwe stukken landschap doorsnijden. Om de landschappelijke schade te beperken is afgesproken om een deel van de bestaande 110 of 150 kV-lijnen onder de grond te brengen. De kosten hiervan worden door TenneT, de netbeheerder, gecompenseerd.

Naar aanleiding van verontrustende berichten over de toepassing van de compensatieregeling - het uitruilbeginsel - heeft het IPO landelijk de stand van zaken geïnventariseerd. Hieruit blijkt dat de compensatieregeling tot nu toe nog

niet in de praktijk wordt toegepast. Reden is dat het Rijk nog werkt aan het opstellen van criteria hiervoor.

In haar brief vraagt het IPO de minister om zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over de concrete toepassing van het uitruilbeginsel. Uitgangspunt moet zijn een eerlijke verdeling van de lusten (het onder de grond brengen van 110 en 150 kV-lijnen) en de lasten (nieuwe doorsnijding, bundeling) in Nederland. Om die reden dringt het IPO erop aan om compensatie zo veel mogelijk plaats te laten vinden in dezelfde regio als waar er een nieuwe doorsnijding c.q. bundeling komt. ●

Informatie: Anja Baks, 026-3598828, a.baks@gelderland.nl

KORT
'Groen' laboratorium op dak school
Het nieuwe dak van de Herderschêeschool in Zuilen is één van de eerste 'groene' laboratoria in de buitenlucht van ons land. Doel van het project van de gemeente Utrecht, de provincie Utrecht en de school is de effectiviteit van duurzame daken te bepalen. Naast zeven vegetatiedaken komen er twee daken met olivijn, een CO₂-bindend mineraal. Een tiende deel wordt als normaal dak aangelegd en gebruikt als referentie. Tot mei 2014 wordt op alle

delen continue de binnen- en buiten-temperatuur, het bodemvochtgehalte en het waterbergend vermogen van het groene dak gemeten. Verder staan op het dak een weerstation en sensoren voor waterdruk en bodemvocht. Door de grootte van het dak, de duur van het onderzoek en de diversiteit van de dakbedekking zijn de uitkomsten landelijk interessant. Met de meetresultaten kunnen provincie en gemeente een bijdrage leveren aan soortgelijke, toekomstige projecten in Nederland en daarbuiten. Ook kunnen zij beter particulieren en bedrijven adviseren die een duurzaam

dak willen aanleggen. Informatie: www.utrecht.nl/groendak ●

Consortium Couperus Smart Grid

Op 19 september vond de officiële kick-off plaats voor het op grote schaal toepassen van smart grids in Nederland. De samenwerkende partijen Eneco, Stedin, Itho Daalderop, provincie Zuid-Holland, TNO, IBM en Stichting Woonformatie Ypenburg bundelen hun expertises met als doelstelling het ontwikkelen van een slimme, efficiënte en duurzame energie-infrastructuur in de gebouwde

omgeving. De kick-off vond plaats in de woontoren van het complex Couperus in Ypenburg waar dit systeem toegepast. In totaal worden er 288 woningen aangesloten op het energienet dat gebruik maakt van warmte/koudeopslag in de bodem. Het is voor het eerst dat in Nederland op deze schaal het smart grid wordt toegepast. Informatie: www.wonenincouperus.nl ●

Innovatief belevingscentrum op Afsluitdijk

Onder de werknaam World Sustainability Centre is de afgelopen

jaren in relatieve stilte gewerkt aan een innovatief duurzaamheidsconcept, dat in de nabije toekomst zal verrijzen op de Afsluitdijk. Het project, dat Brinker heet, wil een breed en internationaal publiek actief betrekken bij de nieuwste inzichten in een duurzame wereld. Brinker wil de bezoeker bewust maken van het belang van verduurzaming. Brinker stelt daarbij vier thema's centraal, die onderling nauw samenhangen: water, energie, voedsel en natuur. Ook de provincie Fryslân is bij het initiatief betrokken. Informatie: www.brinker.eu ●

Atsma wil meer vaart achter vorming RUD's

De roep om een slagvaardiger vergunningverlening en handhaving klinkt steeds luider. Om daar handen en voeten aan te geven komen er Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Onder meer door onvoldoende medewerking van een aantal gemeenten verloopt dit proces niet naar wens. Reden voor staatssecretaris Atsma om in te grijpen.

Om te komen tot een landelijk dekkend netwerk van RUD's hebben Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen gezamenlijk een programmabureau opgezet. Informatie op: www.uitvoeringmetambitie.nl

Het proces om te komen tot goed opererende RUD's staat of valt met het deelnemen van alle gemeenten. Tegen de met IPO en VNG gemaakte afspraken in, weigeren een aantal in te stappen, terwijl anderen slechts een beperkt aantal taken wil inbrengen. Reden voor het IPO om bij staatssecretaris Atsma waar nodig aan te dringen op bestuurlijke interventie.

Atsma grijpt in

Per brief heeft Atsma het IPO in augustus laten weten dit signaal serieus te nemen. Hij beschouwt de weigerachtige gemeenten als 'witte vlekken' in het tot stand te brengen landsdekkende stelsel van RUD's. "In verband daarmee heb ik de betrokken provincies verzocht om in actief overleg met de betrokken gemeenten deze alsnog te overtuigen van de noodzaak van deelname in de RUD met betrekking tot het basistakenpakket", schrijft Atsma. De gemeenten zelf heeft de staatssecretaris ondersteuning vanuit het Programma Uitvoering met Ambitie aangeboden, in de hoop dat interventie kan worden voorkomen. Mocht dit niet helpen dan grijpt hij echter in via het tijdelijk bij algemene maatregel van bestuur verschuiven van de belangrijkste gemeentelijke bevoegdheden die behoren bij het basistakenpakket naar de provincie. "Ik zal de betrokken gemeenten laten weten dat mij straks uiteindelijk niets anders rest dan het tijdelijk verschuiven van bovenbedoelde bevoegdheden om de provincies in staat te stellen de uitvoering van de betreffende taken alsnog te organiseren in de RUD. De betreffende algemene maatregel van bestuur zal ik op 1 oktober 2011 in procedure brengen."

Atsma acht de interventie passend omdat deze selectief is, en alleen de gemeenten raakt die zich aan de afspraken onttrekken. "Daarbij grijpt deze maatregel aan op de problematiek: het leidt er toe dat taken waarvoor geconstateerd is dat ze op bovenregionaal niveau moeten worden uitgevoerd, ook daadwerkelijk op dat niveau worden uitgevoerd."

Overheveling rijkstaken

Ook geeft Atsma in zijn augustus-brief aan bereid te zijn taken van het Rijk over te dragen aan de RUD's. Inmiddels zijn de eerste taken geïdentificeerd die hiervoor in aanmerking komen. Hij schrijft eendaags in een nadere uitwerking of het om een rechtstreekse overdracht aan de RUD's gaat of om decentralisatie naar de provincies onder voorwaarde van uitvoering door de RUD's. In het licht van recente uitspraken in de Tweede Kamer is het de vraag of de staatssecretaris deze belofte na zal komen.

Risicovolle bedrijven

Uit het aanlooptraject bleek eerder al dat de schaal van meerdere RUD's per provincie te klein is om de complexe taken op het gebied van de procesindustrie onder te brengen. Daarvan zijn er gewoon te weinig en dat maakt het opknippen van de verantwoordelijkheden onlogisch en onnodig duur. Daarom heeft het IPO voorgesteld om deze taken robuust op provinciaal niveau te organiseren in een soort extra overkoepelende samenwerking. Staatssecretaris Atsma onderschrijft de conclusie van de provincies dat alle BRZO-taken¹ in principe per provincie in één RUD moeten worden ondergebracht. "Ik zie het als een belangrijke opgave voor de provincies en het IPO om te komen tot een efficiënt en effectief systeem van (waar nodig over provinciegrenzen) samenwerkende RUD's." Hij wijst in dit verband op de noodzaak om de coördinatielasten van de verschillende bij toezicht en handhaving bij BRZO-bedrijven betrokken overheidsinstanties, waaronder rijksinspecties, zoveel mogelijk terug te dringen. ●

Informatie: [Reinette Kiès, 070-8881296, rkies@ipo.nl](mailto:Reinette.Kiès,070-8881296,rkies@ipo.nl)

¹ Taken die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen